

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14784452>

TYUTORLIK FAOLIYATINI TO‘G‘RI YO‘LGA QO‘YISHNING MUHIM JIHATLARI

Qodirova Shahodat Ochilovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi tyutori

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada Tyutor o'z faoliyatida amaldagi qonun hujjatlari, oliy ta'lim muassasasi ichki tartib va odoq-axloq qoidalari hamda nizomda ko'rsatilgan talablarga rioya etgan faoliyatini to'g'ri tashkil etish haqida gap boradi.*

***Kalit so'zlar:** tyutor, me'yoriy hujjatlar, odoq-axloq qoidalari, texnologiya, sayt, chat, internet manbalari, o'quv adabiyotlari, telegramm, kompyuter, telefon.*

***Аннотация:** В статье рассматривается правильная организация деятельности тьютора с учетом действующего законодательства, правил внутреннего распорядка высшего учебного заведения, а также требований, изложенных в уставе.*

***Ключевые слова:** тьютор, нормативные документы, правила поведения, технологии, сайт, чат, интернет-ресурсы, учебная литература, телеграмма, компьютер, телефон.*

***Abstract:** This article discusses the proper organization of the Tutor's activities in compliance with current legislation, the internal rules and regulations of the higher education institution, and the requirements set forth in the charter.*

***Keywords:** tutor, normative documents, rules of behavior, technology, site, chat, internet resources, educational literature, telegram, computer, phone.*

Tyutor - bu oliy ta'lim muassasasida faoliyat yuritadigan, tegishli malaka talablarigajavob beradigan, yuksak axloqiy fazllatlarga ega bo'lgan xodim bo'lib, o'ziga biriktirilgan guruh talabalarining ta'lim olishlarida, shuningdek, darsdan bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etishlarida ko'maklashadi, ularni insonparvarlik, adolat, mehnatsevarlik, Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash, beshta muhim tashabbus doirasida tashkil etilgan to'garak va klublarga jalb etish, ta'lim olish jarayonida yuzaga keladigan barcha masala va muammoni o'rnatilgan tartibda bartaraf etishga qaratilgan faoliyatni olib boradi. Tyutor talabalar turar joylarida, ijaradagi va xususiy xonadonlarda yashovchi talabalarning yashash manzillariga muntazam borib, u yerda yaratilgan sharoitlar va talabalarning muammolarini o'rganib borish va ularni yaxshilash choralarini ko'rish faoliyati bilan shug'ullanadi. Tyutor o'z faoliyatida amaldagi qonun hujjatlari, oliy ta'lim muassasasi ichki tartib va odob-axloq qoidalari hamda ushbu nizomga rioya etadi [1].

Buning uchun quyidagi asosiy jihatlarga e'tibor qaratish lozim:

1. Tyutorning vazifalari va mas'uliyatlarini aniqlash:

Tyutorlar talabalarning mustaqil ta'lim olish faoliyatini rivojlantirishga ko'maklashuvchi shaxslar bo'lib, ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Talabalarni oliy ta'lim muassasasining shart-sharoitlari bilan tanishtirish;

Talabalarni qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda yo'naltirish;

Talabalar bo'sh vaqtini samarali tashkil etishga ko'maklashish;

Talabalarni turli to'garaklar, klublar va sport faoliyatlariga jalb etish;

Talabalarni nomdor stipendiyalar va grantlarga tayyorlashda yordam berish;

Oilali, homilador va farzandi bor talabalar muntazam suhbatlashish

2. Tyutorlarning malakasini oshirish:

Tyutorlar pedagogik va psixologik jihatdan yetuk bo'lishlari kerak. Ularning malakasini oshirish uchun muntazam ravishda o'quv-seminarlar, tajriba almashish dasturlari va treninglar tashkil etish muhimdir.

3. Moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimini yaratish:

Tyutorlarning mehnatini qadrlash va ularni rag‘batlantirish uchun "Yil tyutori", "Eng faol tyutor" kabi tanlovlar o‘tkazish, shuningdek, moddiy rag‘batlantirish tizimini kuchaytirish lozim.

4. Tyutorlik faoliyatini me‘yoriy hujjatlar bilan tartibga solish:

Tyutorlik faoliyatini samarali tashkil etish uchun tegishli me‘yoriy hujjatlar ishlab chiqilishi va ularga rioya qilinishi zarur. Bu hujjatlar tyutorlarning vazifalari, huquqlari va mas‘uliyatlarini aniq belgilab beradi.

5. Talabalar bilan individual ishlash:

Har bir talabaning ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olgan holda, ularga individual yondashuvni ta‘minlash muhimdir. Bu orqali talabalarning o‘zlashtirish darajasi va motivatsiyasini oshirish mumkin.

Yuqoridagi chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali tyutorlik faoliyatini samarali tashkil etish va talabalarning ta‘lim jarayonidagi muvaffaqiyatlarini oshirishga erishish mumkin.

Tyutorning kundalik faoliyati talabalarning ta‘lim jarayonini qo‘llab-quvvatlash va ularning ma‘naviy-axloqiy rivojlanishiga ko‘maklashishga qaratilgan. Sir emas bugungi kunda zamonaviy axborot texnologiyalari shiddat bilan hayotimizga kirib keldi. Bu axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish tyutorlarni ham vazifasi bo‘lishi kerak. Chunki talabaning shaxsiy telefonidagi telegramm, tik-tok, Instagram va turli ko‘ngil ochar ijtimoiy tarmoq saytlar, chatlar hamda yot ekstremistik tashviqot olib olib boradigan kanallarga aldanib qolmasliklarini eslatib turmog‘i lozim. Kompyuter va telefon talabalarni ilmiy salohiyatini oshirishda, milliy va umuminsoniy xarakterlarini shakllanirishda ko‘makchi vazifasida ekanligini o‘z talabalariga singdirmog‘i zarur. Quyida tyutorning bir kunlik ish tartibi bo‘yicha umumiy tavsiyalar keltirilgan:

1. Ertalabki tayyorgarlik:

Kunlik rejani ko‘rib chiqish va belgilangan vazifalarni aniqlash.

Talabalar bilan uchrashuvlar yoki tadbirlar uchun zarur materiallarni tayyorlash.

2. Dars mashg'ulotlari davomida:

Talabalar darslarga qatnashishini nazorat qilish.

Talabalar bilan individual suhbatlar o'tkazish, ularning muammolarini tinglash va yechim topishga yordam berish.

3. Tushlikdan keyin:

Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etish yoki ularda ishtirok etish.

Talabalar bilan guruh mashg'ulotlari yoki muhokamalar o'tkazish. Mustaqil ta'lim - talaba yoki bilim oluvchining o'quv auditoriyasidan tashqarida, dars jarayonlaridan mustaqil ravishda bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash va rivojlantirishdir [3].

4. Kunning ikkinchi yarmida:

Talabalar hujjatlarini rasmiylashtirish va yangilash.

Ota-onalar bilan bog'lanish, ularni talabalarning o'zlashtirishi va xulqi haqida xabardor qilish.

5. Kunning yakunida:

O'tkazilgan tadbirlar va uchrashuvlar bo'yicha hisobot tayyorlash.

Ertangi kun uchun rejalar tuzish va zarur tayyorgarlik ishlarini amalga oshirish.

Tyutorning talabalarga nisbatan intilishi ham rasmiy darajada bo'lib, tyutor ular bilan individual holatda ham, guruhviy holatda ham hamkorlikda rasmiylik yetakchilik qiladi. "Tyutor va talaba" hamkorligi natijalari rasmiy darajada o'zaro hurmat va ishonch shakliga ko'chib o'tishi yuqori ahamiyatga molik voqelik sifatida e'tirof etiladi. Demak, tyutor bilan talabalar hamkorligining uyg'unlashuvi o'zaro hurmat va qo'llab quvvatlash tamoyillarini vujudga keltiradi [6].

Tyutorlar o'quv yili uchun tasdiqlangan ish rejasi asosida faoliyat olib boradilar va bu rejaga muvofiq kundalik vazifalarni bajaradilar. Bajargan vazifalarini kunlik, haftalik, oylik va yillik hisobot qilib borishadi hamda oliy ta'lim muassasasi ma'muriyatiga taqdim etishadilar. Alohida ta'kidlash kerakki, tyutorning kundalik faoliyati oliy ta'lim muassasasining ichki tartib-qoidalari va talabalarning ehtiyojlariga qarab o'zgarishi mumkin. Shunday ekan tyutorlar kechayu-kunduz ish faoliyatida ekanliklarini his etmoqlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oliy va oʻrta maxsus taʼlim vazirining 2021-yil 30-sentabrdago 412-son buyrugʻi
2. Shadiev, R., Khimmataliev, D., Fayzullaev, R., & Chorshanbiev, Z. (2020). Professional culture of the future teacher of vocational education: a communicative aspect. *Journal of Critical Reviews*, 7(4), 399-400.
3. Sh.Z. Kurbanov (2023) STEAM EDUCATIONAL PROGRAMS IN IMPLEMENTATION OF INDEPENDENT EDUCATION OF STUDENTS IN THE MODULE CREDIT SYSTEM //American Journal of Technology and Applied Sciences Volume 10, March, 2023, 7-10.
4. STEAM ЁНДАШУВИ АНИҚ ФАНЛАР ТАЪЛИМИНИНГ АМАЛИЙ ҲАЁТДА ҚЎЛЛАНИШИНИ ТАЪМИНЛОВЧИ ТАЪЛИМ}, volume={2}, url={<https://scholar-journal.org/index.php/s/article/view/71>}
5. Primov T.I., Qurbonov S.Z. Matematik modellarni tuzishda variatsion tamoillar. "Academic Research in Educational Sciences". 2021, Volume 2, Issue
6. Авлаев, О. У. (2021). Талабалар камолотида ижтимоий интеллектнинг гендер фарклари.«. PSIXOLOGIYA" ILMİY JURNAL, 3441.